

Список використаних джерел та літератури:

1. Вдовіна Т. О. Методика навчання майбутніх учителів іноземної мови читання англійських художніх текстів : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Вдовіна Тетяна Олександрівна. – Дрогобич, 2000. – 254 с.
2. Журавлева Л.С. Обучение чтению : (На материале художественных текстов) / Л. С. Журавлева, М. Д. Зиновьева. – М. : Рус. яз., 1988. – 97 с. – (2-е изд., перераб. и доп.).
3. Матрон Е. Д. Художественное произведение на уроках иностранного языка : [учеб. пособ.] / Евгений Давыдович Матрон. – М. : Флинта : Наука, 2002. – 296 с.
4. Нифака Т. П. Обучение эстетико-стилистическому анализу художественных текстов: (старший этап языкового вуза, английский язык) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Т. П. Нифака. – К., 1992. – 192 с.
5. Фоломкина С. К. Текст в учебном процессе / [отв. ред. С. К. Фоломкина] // Сб. науч. тр. – М. : Москов. пед. ин-т ин. яз. им. Мориса Тореза, 1987. – 152 с.

Анотація

Л.Г.Кожедуб

Контроль в обучении чтению оригинальных художественных текстов на старшем этапе языковых вузов

В статье освещены особенности контроля умений чтения на старшей ступени языковых вузов и определены пути контроля формирования соответствующих умений. Предложен дифференцированный подход к объектам контроля в контрольных послетекстовых упражнениях.

Ключевые слова: контроль, компетенция в чтении, старший этап обучения, контрольные упражнения.

Summary

L.G.Kozhedub

Study Checking in Reading Original Literary Texts at the Senior Stage of Language Educational Institutions

This article is about features of the skills checking of reading at the senior stage of language educational institutions and identification of ways to check the level of relevant skills forming. The article suggests the differentiated approach to the object of checking in exercises arranged after text reading.

Keywords: control, competence in reading, the senior stage of learning, checking exercises.

Дата надходження статті:

„8” грудня 2010 р.

УДК 371 (045)

С.М.КОЛЕСНИКОВА,

старший викладач

(м.Хмельницький)

Інтеграція як дидактичний засіб оновлення змісту освіти в початкових класах

Проаналізовано поняття інтеграції в історичному контексті; показано рівень інтеграції змісту предметів природничого циклу, розглянуто деякі аспекти використання інтеграції як одного із принципів навчання учнів початкової школи.

Ключові слова: інтеграція, суть інтеграції, рівні інтеграції.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Оновлення змісту освіти є визначальною складовою змін в освітньому просторі України. Тому одним із стратегічних завдань такого оновлення є орієнтація на інтеграцію, тобто пошук нових підходів для цілісного розуміння та пізнання світу. Загальними теоретичними засадами визначення нового змісту шкільної освіти є впровадження нових інформаційних технологій, гуманізація, інтеграція та диференціація навчання. Відомо, що учні початкових класів сприймають навколишній світ цілісно. Із вступом до школи ця цілісність руйнується через непереборні кордони між окремими предметами. Помітити зв'язок між предметами допоможуть інтегровані знання, інтегровані курси, які об'єднують навколо певного поняття чи теми різномірні знання. Крім того, що інтегровані уроки сприяють гармонійному розвитку особистості, актуальність інтеграції, як педагогічної проблеми обумовлена змінами в сфері науки і виробництва, які вимагають підготовки фахівців високого рівня.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблема інтеграції в різні часи займалися: І.Д.Зверев, П.М.Ерднієв, В.М.Коротов, В.М.Максимова, С.М.Лисенкова, М.М.Скаткін, В.Ф.Шаталов, О.Я.Савченко, Л.В.Тарасов та ін.

Формування цілей статті... Метою статті є висвітлення ролі інтеграції змісту навчального матеріалу в процесі навчання молодших школярів.

Виклад основного матеріалу... На сучасному етапі розвитку і становлення держави України мета освіти полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності, а перед школою стоїть складне і відповідальне завдання – формування людини нового типу, здатної гармонізувати стосунки людини і природи, сприйняти світ цілісно у всіх його проявах, стояти на сторожі збереження Життя.

Інтеграція – важлива умова прогресу сучасної педагогічної науки, що сприятиме прогресу цивілізації в цілому. Адже нинішня стадія наукового мислення дедалі більше характеризується прагненням розглядати не окремі, ізольовані об'єкти та явища життя, а їх більш чи менш широкі

єдності. Таким чином інтеграція як вимога об'єднання у ціле якихось частин чи елементів, вважається необхідним дидактичним засобом, за допомогою якого можна створити в учнів цілісну картину світу. Суттєвими ознаками інтеграції є:

- Взаємодія різнорідних, до цього розрізнених, в чомусь відмінних один від одного елементів, частин, фрагментів. На основі інтеграції наявних різнорідних елементів зароджується якісно нове явище. На основі взаємодії різнопредметного знання, що інтегрується, забезпечується об'єднання часткового знання в загальне, що систематизує окремі ознаки, окремі поняття, окремі категорії за рахунок операцій групування, класифікації, типізації;

- В процесі інтеграції здійснюються кількісні та якісні перетворення взаємодіючих елементів, які сприяють становленню цілісності. Об'єднанню елементів в цілісність сприяють акти синтезу, асиміляції та взаємодії. Звідси випливає така логіка пізнання: з певної цілісності виділяється елемент для його вивчення (синтез), після чого він повертається в цілісність (асиміляція), вступаючи з іншими елементами в певні стосунки (взаємодія). Утворена цілісність шляхом синтезу, асиміляції та взаємодії в умовах вивчення нового елемента, присвоює його собі, чим попередня цілісність збагачується, розвивається у якісно нову цілісність. Від однієї цілісності на рівні теми, розділу навчального предмета до іншої (іншої галузі) – такий шлях інтеграції міжпредметного чи міжциклового знання;

- Процес інтеграції різних навчальних дисциплін має свою логіко-змістову структуру, яка виникає на базі родовидової подібності і визначається шляхом порівняння, групування і класифікації. В працях сучасних філософів (Н.Р.Ставської, М.Г.Чепікова) показано, що така інтеграція відбувається за допомогою єдиної основи різнорідних елементів знання, пошуку і обґрунтуванню критеріїв, об'єднання різних множин у певну цілісність;

- Інтегрування змісту навчальних дисциплін має навчальну структуру. В ній можна виділити відносно відокремлені і, разом з тим, сопідлеглі між собою компоненти, яким в цілісності притаманні нові якісні і кількісні характеристики. Вони являють собою укрупнення або ущільнення дидактичних одиниць, засвоєння яких приводить до формування укрупнених (загальних) способів дії, які дають можливість практично формувати загальнопредметні уміння.

Отже, інтеграція як дидактичний засіб чи принцип має при цьому втілитися у навчальні предмети у формі їх об'єднання і представлення єдиним цілим. Це можливо в разі конструювання інтегрованих навчальних курсів, на основі яких має розгортатися відповідний навчальний процес.

Однак реалізація ідеї створення інтегрованих навчальних курсів виявляється досить складною. По-перше, слід визначитися, яким чином методично представляти дитині цілісну картину світу. Спочатку необхідно виявити її межі, рівні, складові компоненти, загальну структуру, оскільки ми маємо справу з фактом вікових психологічних особливостей школярів у засвоєнні тих чи інших наукових знань. По-друге, відповідно до цієї мети, потрібно скорегувати форму представлення системи наукових знань у інтегрованих навчальних курсах. Іншими словами, цілісну картину світу ми маємо спроектувати у систему понять і фактів, які б були сприйнятними (у дидактично оформленому вигляді) у кожному навчальному предметі і, більше того, у методичних розробках уроків за темами, що вивчаються. Тут ми бачимо деякі різночитання у підходах науковців.

Перше, на що треба дати чітку відповідь – що таке цілісна картина світу у філософському, а особливо у психологічному баченні? Наголосимо, що світ, про який у людини має сформуватися певне уявлення, це світ різноманітних матеріальних утворень (явищ, речей, об'єктів) та світ людської психіки. Однак при цьому важливо визначитися, з чого починати ознайомлювати дитину з навколишнім світом. На це не має чіткої відповіді, а загальні наукові постулати типу: „У краплині води відбивається весь океан”, не дають можливості визначитися. Тому первинним об'єктом наукового пізнання має бути, певна річ, предмет, явище чи їх сукупність. Саме вони мають виступати тим центром, який породжуватиме у суб'єкта навчання цілісність пізнання дійсності.

Наголосимо, що якраз цілісність, як структурна організація речей, і цілісність, як спосіб її осягнення суб'єктом є визначальною характеристикою інтегрованого підходу. Згідно з ним Всесвіт у цілому і кожний об'єкт зокрема мають складну внутрішню будову. Для їх осягнення треба вичленити певні частини, компоненти, елементи та різноманітні зв'язки між ними (ієрархічні, просторові, причинно-наслідкові, управлінські тощо). Завдяки цим зв'язкам і відповідній взаємодії компонентів той чи інший предмет не виявляється простою сумою своїх складових частин. Кожен предмет як цілісність має так звані інтегративні властивості, якими не володіють всі його компоненти, якщо їх розглядати сумарно.

Вирішальна роль у відсутності цілісного розуміння учнями предметів та явищ належить тому підходу, який традиційно склався у нашій пізнавальній культурі. Наука, яка прагнула пізнати глибинні закони та закономірності навколишнього світу, змушена була диференціюватися, вичленивши окремі предмети пізнання. Так, фізика розкриває фізичні закони світобудови, хімія – хімічні, біологія – біологічні і т.п. Такий методологічний підхід був прямо перенесений у побудову освітнього процесу: навчальні дисципліни однозначно відповідали певним наукам, які вивчались без

врахування внутрішньої цілісності властивих їм понять. Інтегрувати ж самостійно ці розрізнені знання в самостійну систему учень об'єктивно не може, тому й говорити про якийсь цілісний науковий світогляд немає сенсу.

Процес формування цілісного наукового світогляду на основі використання інтегрованих навчальних курсів буде методично оптимальним за умови розвитку і доцільного використання можливостей наочно-образного і понятійного мислення школяра, в ході розв'язання навчально-пізнавальних задач.

Інтеграція змісту навчальних дисциплін сприяє підвищенню наукового рівня навчання, бо забезпечує природні зв'язки між виучуваними процесами і явищами оточуючого світу, розкриваючи його матеріальну єдність. Ця єдність розвиває діалектичне і системне мислення учнів, сприяє формуванню гнучкості розуму, вмінню переносити і узагальнювати знання з різних предметів і наук. Наукові дослідження (В.В.Мортук) звертають увагу на те, що проблема єдності знань (інтеграції) історично не є новою. Ще древні мислителі: Платон та Аристотель, Демокріт та Епікур не просто накопичували окремі факти знань про природу, але й намагались збагнути зв'язки між цими фактами та явищами у природі. Ідея єдності знань чітко простежується у працях Е.Канта, Г.Гегеля, Л.Фейєрбаха, М.Ломоносова, Д.Менделєєва, К.Цюлковського, І.Павлова, А.Ейнштейна та багатьох інших видатних вчених світу, які належали як до різних філософських, так і до різних наукових шкіл і напрямків.

Наука ХХ ст. йшла в напрямку все більш об'єктивного відображення єдності світу. Вона набувала властивостей цілісного, синтетичного, інтегрального характеру. В 20-ті роки минулого століття П.П.Блонський закликає вивчати в школі синтетичний предмет батьківщинознавство, або, точніше, людинознавство. Ідеї П.П.Блонського підтримала Н.К.Крупська і їх стали втілювати в життя. Інтеграція була покладена в основу комплексних програм, які склались в 20-х роках. На жаль, як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори розвитку радянської держави не сприяли становленню інтегративних міждисциплінарних курсів. А постанова 1931 року ЦК ВКП(б) „Про початкову та середню школу” засудила комплексні та проектні програми і поставила вимогу проводити заняття на основі суто предметного викладання, що на багато років пригальмувало розвиток інтегративної ідеї в освітньому просторі радянської держави. В той час в більшості зарубіжних країн характерною рисою початкової школи стало навчання за інтегрованими курсами. Так, читання, письмо, усне мовлення об'єднані в „мистецтво мовлення”, відомості з історії, географії, громадянської освіти – у суспільствознавство, відомості з хімії, біології, астрономії – у природознавство. Досвід впровадження таких курсів засвідчує, що їх методика вимагає від фахівця високого професіоналізму, ерудиції, отже і серйозної ґрунтовної підготовки фахівців.

В Україні останнім часом є велика кількість спроб розробити методику викладання інтегрованих курсів. Так, наприклад, експериментальна модель „Екологія та діалектика” Л.В.Тарасова та Т.В.Тарасової, адаптована для початкової школи, намагається розв'язати ряд важливих завдань: реалізує раннє формування багатьох природничих понять, дає уявлення про цілісну картину світу та місце людини в ньому, забезпечує пропедевтику наступного вивчення природничих предметів, показує їх взаємозв'язки з іншими циклами навчальних дисциплін. О.Я.Савченко вказує, що одним із напрямків методичного оновлення викладання у початкових класах є інтеграція навчального матеріалу з кількох предметів, які об'єднані навколо однієї теми. В.П.Тименко пропонує орієнтовну програму інтегрованого курсу для 1-4 класів сільських шкіл „Художня праця”. На даний час початкові класи в школах України мають можливість працювати згідно програм інтегрованих курсів навчання „Музика і співи” та „Художня праця”.

Висновки... Таким чином, можна вважати, що інтеграція є однією із складових оновлення змісту навчального матеріалу в початковій школі та підвищення рівня підготовки учня до навчання у середніх і старших класах.

Проблемами інтеграції в різні часи займалися багато вчених. А зараз настав час науковцям та їх об'єднанням (кафедрам, інститутам) зайнятися створенням інтегрованих курсів природничих наук, їх апробацією та впровадженням інтеграційних технологій у роботу звичайних шкіл та шкіл з поглибленим вивченням ряду предметів, що забезпечить в учнів цілісність сприйняття навколишнього світу, а це, в свою чергу, поліпшить можливість інтегрування молодого людини в суспільний простір: обрати потрібну професію, реалізувати себе як особистість.

Досягнення таких цілей педагогічної освіти, як цілісний розвиток особистості, підвищення рівня фундаментальної й професійної підготовки, можливе за умови впровадження інтеграції у навчально-виховний процес початкової та вищої школи. Інтеграція – важлива умова прогресу сучасної педагогічної науки, що сприятиме прогресу цивілізації в цілому. Але недостатня розробка теоретичних положень для всіх типів навчальних закладів не дає можливості запроваджувати комплексний інтегративний навчальний план у різних навчальних закладах.

Однією з причин такого стану є неповна опрацьованість дидактичних основ інтеграції для різних циклів навчальних дисциплін в умовах реформування освіти.

У вітчизняній педагогіці відсутні наукові праці, в яких обґрунтовувалася б система професійної природничої підготовки у вищих навчальних закладах в умовах інформаційного суспільства. З огляду на це актуальною є проблема підготовки вчителя-природознавця, що є компетентним в галузі сучасної природничої науки, яка переходить на вивчення нанонаук і формування нанотехнологій; готового до творчої педагогічної, наукової та самоосвітньої діяльності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бабанский Ю. К. Педагогика : учеб. пособие для студентов пед. институтов / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1983. – 229 с.
2. Біда О. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до здійснення природничої освіти в початковій школі / О. А. Біда // Рідна школа. – 2004. – № 1. – С. 35–37.
3. Вашуленко М. С. Навчання грамоти, математики, ознайомлення з навколишнім світом за інтегрованим підручником „Горішок” : метод посіб. / М. С. Вашуленко та ін. – К. : А.С.К., 2000. – 160 с.
4. Ільченко В. Р. Інтеграція змісту освіти / В. Р. Ільченко // Рідна школа. – 1993. – № 7. – С. 49–50.
5. Светловская Н. М. Особенности интегрированного обучения в начальной школе / Н. М. Светловская // Начальная школа. – 1985. – № 8. – С. 54–58.

Анотація

С.М.Колесникова

Интеграция как дидактическое средство обновления содержания образования в начальных классах

Проанализированы понятия интеграции в историческом контексте; показан уровень интеграции содержания предметов естественного цикла, рассмотрены некоторые аспекты использования интеграции как одного из принципов обучения учащихся начальной школы.

Ключевые слова: интеграция, суть интеграции, уровни интеграции.

Summary

S.M.Kolesnikova

Integration as Didactic Means of Renewal of the Content of Education in Primary School

The notion of integration in historic context has been analyzed, the level of integration of content of the subjects of natural cycle has been shown, some aspects of using integration as one of the principles of education of primary school pupils have been studied.

Key words: integration, essence of integration, levels of integration.

Дата надходження статті:

„1” квітня 2011 р.

УДК 81'1:37.026(045)

Я.А.КОСТИН,

кандидат педагогічних наук

(м.Тернопіль)

Педагогічна мислєдіяльність як основна складова навчання іноземної мови студентів ВНЗ

Висвітлено нові вимоги як у сфері педагогічних наук, так і в області навчання іноземних мов (лінгводидактики), беручи до уваги нові соціально-економічні перетворення в країні та реформи в системі освіти. Учням та студентам необхідно ефективно, якісно і в короткий термін засвоїти (практично оволодіти) новою для них іноземною мовою, вивчити кілька іноземних мов. Відповідно, нами охарактеризовано зміни у сучасній педагогічній мислєдіяльності та обґрунтовано необхідність створення сприятливих психолого-дидактичних умов, які повинні максимально сприяти вирішенню зазначених завдань.

Ключові слова: педагогічна мислєдіяльність, лінгводидактика, модульно-розвивальна система навчання, дидактичні умови.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, це також запорука успіху, майбутньої вдалої кар'єри студентів. Враховуючи інтеграцію України у західний світ, сміливо можна сказати, що без знання іноземної мови студент, тобто майбутній спеціаліст, буде мати недостатню кваліфікацію. Вищі навчальні заклади України зацікавлені у підготовці спеціалістів, які володітимуть іноземними мовами не тільки на рівні їх спеціалізації, але й у більш широкому форматі. Тому вчителі завжди шукають ефективніші методи навчання студентів іноземним мовам. Тут враховуються швидкість навчання, мотивація, зацікавленість і результативність. Вчитель під час навчання студентів намагається не тільки знайти спільну мову з ними, а й зробити все можливе, щоб студенти були вмотивовані достатньо.

Методи навчання (в даному контексті) – це упорядковані способи взаємодії вчителя та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Метод навчання виступає інструментом діяльності вчителя для виконання керівної функції у навчально-виховному процесі.